

SLIKA “OROSLAVJE” VLAHE BUKOVCA I NJENA KOPIJA

Dolores Ivanuša

Hrvatski povijesni muzej

Zagreb

U zbirci slika, grafika i skulptura Hrvatskoga povijesnog muzeja, pod inv. br. 5841 upisana je slika “Donje Oroslavje” kao djelo Vlahe Bukovca iz 1893. (ulje na platnu, vel. 31,7 x 44,6 cm, sign. l. d.: Bukovac).¹ Na poledini “blind” okvira olovkom je, neispisanim rukopisom, napisano: V. Bukovac Oroslavje 1893. Za Muzej je slika kupljena u “Posredniku” 1968., iste godine kada je izašla monografija “Vlaho Bukovac”, Matica hrvatska, Zagreb, dr. Vere Kružić-Uchytel, koja je, međutim, ne navodi u svojoj iscrpnoj dokumentaciji.

Spomenuta je slika, nakon tog vremena, objavljena kao Bukovčevo djelo na naslovnici brošure Oroslavje, Zbirka vodiča časopisa “Kaj” br. 11, posebno izdanje “Kajkavskog spravišća”, Zagreb, 1975. Reproducirana je u boji i “rezu”, odnosno odrezana je uz donji i desni rub. Potom je objavljena u katalogu dr. Marijane Schneider “Gradovi i krajevi na slikama i crtežima od 1800. do 1940.”, Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb, 1977., u crno-bijeloj reprodukciji. U monografiji Mladena Obada Ščitaroci “Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja”, Školska knjiga, Zagreb, 1991., slika je također objavljena u boji i “rezu”.

U zagrebačkoj prodajnoj Galeriji “Akvmarin” u travnju 1999. pojavila se slika Vlahe Bukovca istovjetnog naziva i sadržaja iz 1898. Upozorena na tu činjenicu, otišla sam u Galeriju i ustanovila sljedeće. Slika u prodaji “Oroslavje” (ulje na platnu, vel. 30,5 x 43,4 cm, sign. l. d.: V Bukovac 1898) na poledini “blind” okvira u gornjem dijelu, ima napis crvenom tintom, vrlo urednog rukopisa šiljatih slova: 1898 “Oroslavje” von Vlaho Bukovac Original, a na desnoj okomici “blind” okvira manjim slovima: Copie von Hochetlinger im Besitze von Milan (u prijevodu: 1898 “Oroslavje” od Vlahe Bukovca original; Kopija Hochetlingera u posjedu Milana).

Uspoređujući navedene slike, uočila sam da je slika u Hrvatskome povijesnome muzeju slabije kvalitete, skromnijeg kolorističkog registra, u detaljima pojednostavljena, te formatom manja za 1 cm u visinu i širinu.

Slika u prodaji koloristički je bogatija, “životnija” i živopisnija. Naime, obje slike prikazuju isti motiv: lijevo pročelje dvorca Oroslavje s istaknutim rizalitom i dvije cilindrične kule s bočnih strana. U prednjem planu vidimo francuski perivoj s nasadima cvijeća, desno i u dnu drveće.

Na slici u Galeriji “Akvmarin” fasada dvorca dobro je perspektivno riješena. Plastički ukrasi iznad prozora detaljno su razrađeni. Na prvoj, prednjoj kuli, u dijelu prvog kata, vidljivi su tragovi freske. Žaluzine prozora na fasadi su otvorene i kroz

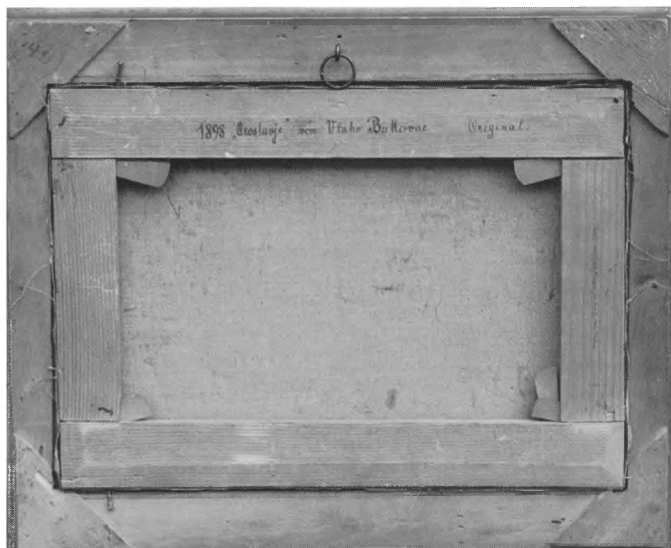
Vlaho Bukovac, *Oroslavje*, 1898.

njih se naziru plavičasti zastori, dok su na kulama žaluzine zatvorene. Krošnja drveća, ispred kule u prvom planu lijevo, bogato je razvedena. U dnu slike, između kule i drveća desno, uočavamo nisko raslinje, a iznad njega plavičasta brda u daljini. Desno nasuprot kule je razgranata krošnja visokog drveća. U perivoju nasuprot pročelja dvorca bijeli je vrtni stolac.

Slika u Hrvatskome povijesnome muzeju, motivski je i sadržajno istovjetna s opisanom. Razlikuje se, međutim, u detaljima i kvaliteti cjeline. Naime, pročelje dvorca perspektivno je slabije riješeno, pa se tako pojavljuje druga os prozora između prve kule i rizalita. Plastički ukrasi oko prozora su pojednostavljeni, dok na samoj kuli nema freske. Žaluzine na prozorima su zatvorene, otvorene su samo na prozoru prvoga kata druge kule. U dnu slike, ispred kule lijevo, sumarno je naznačena krošnja drveća i s kulom je vezuje zeleni “zid”. Nema niskog raslinja ni plavičastih brda. U perivoju, u srednjem planu, ispred vrtnog stolca dodan je okrugli bijeli stol.

Italo Hochetlinger, *Oroslavje* (kopija po Bukovcu)

Tekst na poledini originalne slike Vlahe Bukovca

Potpis lijevo dolje "Bukovac" ne čini se autentičnim. Napis na "blind" okviru napisan je nevještom rukom i vjerojatno je dodan kasnije, kao i 1893. godina. Također vjerujem da je ta godina izabrana zato jer je poznato da se je te godine Bukovac nastanio u Zagrebu i u Oroslavju portretirao članove obitelji Vranczyany.

Dvorac Oroslavje Gornje bio je do 1921. u vlasništvu baruna Ljudevita Vranczyanyja-Dobrinovića. Niz godina bavila sam se poviješću palače Vranczyany u Zagrebu i njegova dvorca u Oroslavju Gornjem, u Hrvatskom zagorju.² U tom razdoblju pregledala sam iznimno bogati obiteljski arhiv pohranjen u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu, kao i ostalu dokumentaciju, te tako stekla uvid u genealogiju i povijest te razgranate obitelji, narav i postupke Ljudevita Vranczyanyja-Dobrinovića i njegovog sina dr. Milana.

Barun Ljudevit Vranczyany (1840.–1922.) imao je troje djece: sinove Milana i Ivana, te kćer Adu. Ivan je umro u mladoj dobi, Ada nije doživjela visoku starost i nije imala djece, te je zapravo pravi nasljednik bio dr. Milan Vranczyany, pravnik. Otac Ljudevit je godinu dana prije svoje smrti, 1921. prodao svoju palaču na Zrinjencu i imanje s dvorcem Oroslavje Gornje s velikim dijelom inventara industrijalcu Milanu Prpiću. Još 1913. svu je dokumentarnu građu obitelji pohranio u Hrvatski državni arhiv.

Nasljednik, dr. Milan (1888.–1968.) nakon odlaska u mirovinu, posvetio se marljivom skupljanju dokumentarne građe o svim članovima obitelji i njihovim nekretninama, te ih popratio svojim bilješkama. Na žalost, vrlo malo je zabilježio o umjetninama koje su se nalazile u njihovu posjedu.

Proučavajući arhivsku građu obitelji Vranczyany uočila sam karakteristike rukopisa Ljudevita Vranczyanyja, te razvijen osjećaj za važnost dokumenata, fotografija i zapisa. Stoga pretpostavljam, da je napis crvenom tintom, na originalnom "blind" okviru slike u Galeriji "Akvamarin" napisao sâm Ljudevit Vranczyany, htijući naglasiti da je upravo ova slika "Oroslavje" original autora Vlahe Bukovca, a da se kopija,

koju je izradio slikar Italo Hochetlinger, nalazi u posjedu njegova sina Milana (sada u Hrvatskome povijesnome muzeju). Poznati su događaji 1897. godine, kada se mladi umjetnici odvajaju od Društva umjetnosti i osnivaju Društvo hrvatskih umjetnika. Ljudevit Vranczyany stavlja se na stranu mladih, postaje njihov član utemeljitelj i dobrotvor, te ih u rujnu 1898. poziva na gozbu u svoj dvorac Oroslavje Gornje. U toj su grupi, uz Vlahu Bukovca bili R. Auer, J. Bauer, B. Csikos-Sessija, O. Iveković, R. Frangeš, arh. V. Kovačić, M. Rački i drugi. Slika "Oroslavje" Vlahe Bukovca vjerojatno je nastala baš tih rujanskih dana zajedničkog druženja.

Da je Bukovčeva slika "Oroslavje" poslužila kao predložak slikaru Italu Hochetlingeru upućuje napis na "blind" okviru originala, manjkavosti i korekcije motiva kopije, a prije svega umanjene dimenzije slike u Hrvatskome povijesnome muzeju. Naime, kao akademski slikar, poznavajući pravila kopiranja, Hochetlinger je korektno smanjio format za 1 cm u visinu i širinu, kopirao i autorov potpis (ali izostavio inicijal imena i godinu nastanka), "zatvorio" sve žaluzine na prozorima dvorca.³

Zaključimo: slika "Donje Oroslavje" u Hrvatskome povijesnome muzeju u Zagrebu, koja se vodi kao djelo Vlahe Bukovca iz 1893., zapravo je kopija Bukovčeve slike "Oroslavje" iz 1898. koju je načinio slikar Italo Hochetlinger.⁴ Nakon zatvaranja Galerije "Akvamarin", Bukovčeva slika je bila u prodaji u zagrebačkoj galeriji "Studio D", zatim u galeriji "Kaptol", odakle je prodana privatnom vlasniku.

Bilješke:

- 1 Slika nosi pogrešno ime. Radi se o dvorcu Oroslavje Gornje, koje je stradalo u požaru 1949., za razliku od dvorca Oroslavje Donje koji i danas postoji.
- 2 Prvi tekst "Palača Ljudevita Vranczyany-Dobrinovića u Zagrebu" u: *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, 3-4, 1974.; drugi ispravljeni i znatno dopunjeni tekst predala sam u ožujku 1992. prof. Igoru Zidiću, ravnatelju Moderne galerije u Zagrebu, za njihov zacrtani zbornik, koji još uvijek nije izašao.
- 3 O slikaru Italu Hochetlingeru vidi u: Oto Švajcer, *Domaći i strani slikari XVIII. i XIX. stoljeća u fondusu Galerije likovnih umjetnosti*, Osijek, 1987-1988., str. 84-85
- 4 S mojim mišljenjem i atribucijom složila se i dr. Vera Kružić Uchytel.